देशीया विदेशीया च संस्कृतिः

◆ **सुधामोहनः**, उडुपि

कदाचित् भारतस्य कश्चन युवा संन्यासी विदेशं गतवान् । सः काषायं कञ्चुकं शिरोवेष्टं च धृत्वा सर्वत्र अटति स्म । अन्यत् किमपि वस्त्रं वस्तु वा न आसीत् तस्य सकाशे । अतः सर्वेषु सभासमारम्भेषु तदेकमेव वस्त्रं धरति स्म सः । किन्तु सर्वत्र महता उत्साहेन भागं वहति स्म ।

यद्यपि तस्य वस्त्रं साधारणम् आसीत्, तथापि तत्रत्यं वातावरणं तस्य शरीरस्य उपरि किमपि दुष्परिणामं न अजनयत् । यतो हि तस्य मनो-बलम् आरोग्यं च तावत् प्रबलम् आसीत् ।

एकदा सः संन्यासी कश्चित् समारम्भं समाप्य स्ववासस्थानं यदा गतवान् तदा तत्र कश्चन विदेशीयः आश्चर्येण तं पृष्टवान् - ''भोः महाशय ! एतत् साधारणं वस्त्रं विना किमपि नास्ति किं भवतः समीपे ? सर्वदा इदमेव वस्त्रं धृत्वा सर्वत्र गम्यते भवता । किं लज्जा न अनुभूयते ?''

''लज्जा किमर्थम् अनुभूयेत ? यत् अस्ति तत् ध्रियते मया ।''

''अहो, कीदृशी दारिद्र्योपेता संस्कृतिः स्यात् भवताम् !! प्रतिदिनम् एकैकम् ऊरुकं युतकं च धर्तव्यम् । तत् न कुर्वन्ति एव भवन्तः'' इति ।

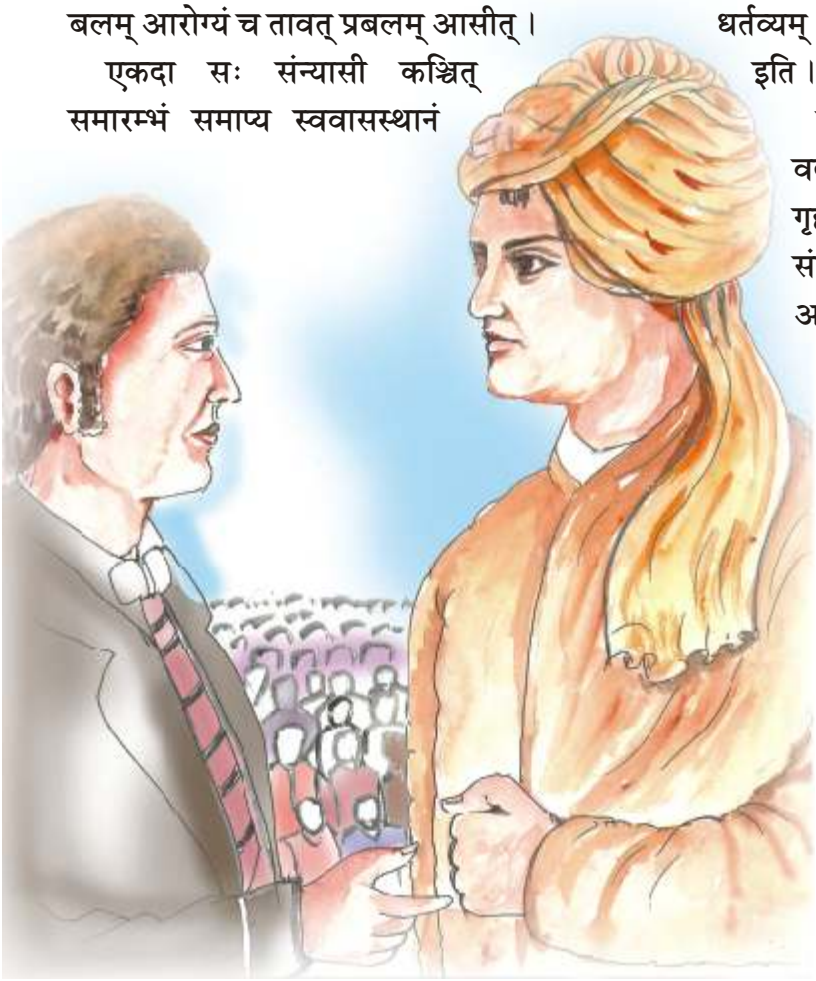

तदा सः युवा संन्यासी स्मित-वदनः सन् अवदत् - ''भोः गृहस्थ ! भवताम् अस्माकं च संस्कृतिः परस्परं भिन्ना एव अस्ति । भवतां संस्कृतेः निर्माणं भवद्देशस्य सौचिकाः कुर्युः । किन्तु अस्माकं सनातनीं संस्कृतिम् अस्माकं चारित्र्यं निर्माति । कस्यचन देशस्य सांस्कृतिकः विकासः तत्रत्येन चारित्र्यबलेन मापनीयः, न तु सौचिककौशलेन'' इति ।

तदानीं सः विदेशीयः मौनेन स्थितवान् ।

सः युवा संन्यासी न अन्यः कोऽपि । सः अस्ति स्वामी विवेकानन्दः ।